

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

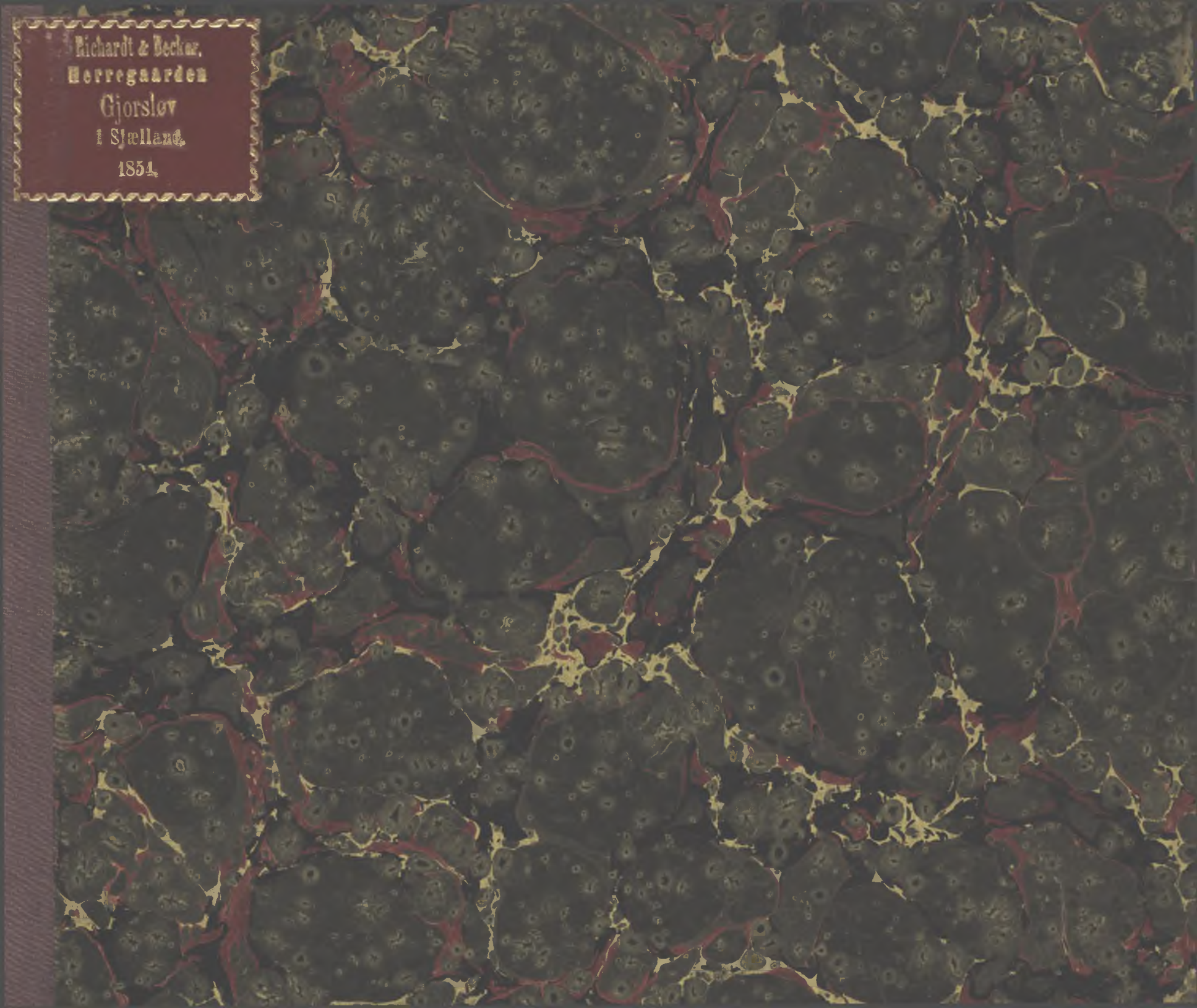
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

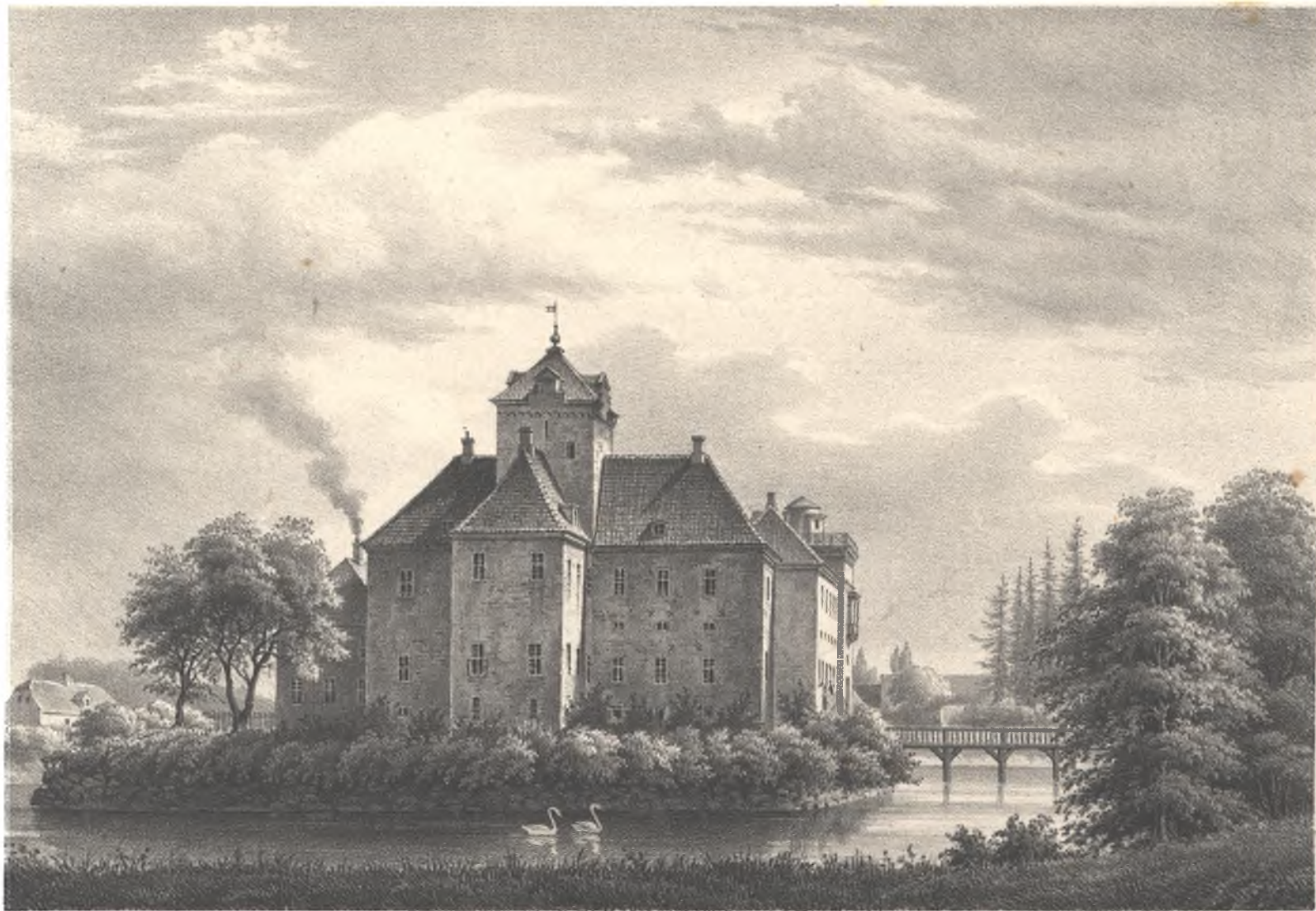
Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Richardt & Becker,
Herregården
Gjorsløv
i Stælland,
1854.

F. W. H. Schöber & L. A. Mey lith.

C. A. Reitzels Forlag.

Emu Bærentzen & Co lith. Inst.

GJØRSLÖV

i Sjælland, opført ved Aar 1400.

GJORSLÖV

i Sjælland, opført ved Aar 1400.

Denne ældgamle Gaard ligger i Stevns Herred, Høltug Sogn, $\frac{3}{4}$ Miil Nord for Storeheddinge. Saavidt vides er dens Hovedbygning den ældste af alle danske Herreguarde, der ikke have været kongelige Slotte, saaledes som Alholm, eller Klosters, saaledes som Brætteløseborg, blot Adlersborg undtaget, hvis Mure kunne forfølges ligesaa langt tilbage i Tiden. Gjorsløv er nemlig opført af den i Aaret 1416 afdøde Biskop i Roskilde, Peder Jensen (Lodehat), i Form af et Kors, med svære hvælvede Kjeldere og et høit Taarn, alt af Klintens berømte Kridtsteen, et stærkt og varigt Byggemateriale, som nu har holdt sig 450 Aar i disse Mure og seer ud til at kunne vare ligesaa længe til. Ved Siden af Taarnet har der været en Vindeltrappe til at gaae op i samme og ovenover Indgangen et Mariebillede. I den ene af Korsets Fløie findes en meget smuk Hal med Vaabener malede paa Loftet; dens Hvælvinger bæres af en prægtig Pille, Sidesykke til enkelte i Roskilde Domkirke. Her er nu Bygningens Hovedindgang, opført 1706, men den passer ikke ret til det Værdige, hvilket heller ikke lod sig vente af den Tids Smag, som den skylder sin Tilværelse.

At Gjorsløv skulde have tilhørt Biskop Absalon eller senere Rane Jonson, den berøgte Kongemorder, er et løst Sagn, som slet ingen Grund har, navnlig for den Sidstes Bedkommende. Efter al Sandsynlighed kom Roskilde Domkirke allerede i Aaret 1071 i Besiddelse af dette Sted, dengang Svend Estritsen, for at sone et Mord i Domkirken, skænkede det halve Stevns Herred til samme. Hvad enten Biskop Absalon eller en anden Biskop først har indrettet en Hovedgaard i den ældgamle By Gjorsløv vides nu ikke, men meget tidligt er dette skeet, thi allerede 1370 omtales en saadan Hovedgaard, under hvilken den gamle Byes halve Jorder hørte, medens paa den anden

Halvdeel vare opførte 20 smaa Landbogaarde, som hver skulde svare 18 Skp. eller 3 Td. Korn i Landgilde; paa Hovedgaardens Marker laae endeel Gaardsæder eller Ugedagstjenere, hvilke gjorde dagligt Arbeide, men intet svarede; udenfor Byen stod en Veirmølle, hvoraf svarede 6 Pund Korn eller 24 Td. Byg. Under Hovedgaarden hørte desuden 5 Gaarde og 2 Gaardsæder i Høltug, nogle øde Jorder i Storeheddinge Sogn i Seiersløv, en stor Gaard i Selnhuus, hvor der tidligere vare 4 Gaarde, af hvilke de tre laae øde, en Deel af Lilleheddinge By, hvilken var ganske øde paa een Gaard nær, der dog ikke var beboet, skjøndt den endnu havde sine Bygninger, 1 øde Gaard i Lydersløv samt endelig en Skov, ved Navn Mathelund; det Høle, Gaard og Gods, udgjorde noget mere end 12 Bol Jord eller oprindelige Heelgaarde. Endelig hørte endnu til Gjorsløv 2 Gaarde i Farsø Herred og Sogn i Totterup By, der er den nuværende Hovedgaard Rosenlund.

En saa ringe Begyndelse havde Gjorsløv, men blev snart anseeligere, da Biskop Peder Jensen (Lodehat) opførte den mægtige Bygning, som endnu er til. Han blev Biskop 1395 og døde 1416; i samtidige Optegnelser bemærkes udtrykkeligt om ham, at han først byggede Gjorsløv Slot. Den første Lensmand, man kjender, var Jes Arxelsen, som ikke kunde gjøre Regnskab og derfor mistede Lenet; Hr. Niels Iversen (Rosenkrands) betalte 1397 sin Andeel i de Penge, han paa Jes Arxelens Begne var Biskoppen skyldig, og overleverede denne Lenet. 1421 var Jens Skytte Lensmand paa Gjorsløv, 1433 Ebbe Nielsen. Fra 1461 af, da Oluf Mortensen blev Biskop, blive vore Efterretninger om Lensmændene udførligere, efter som Hr. Anders Bille til Søholm havde givet Deguen i Magleby Befaling til hos de Gamle der i Egneen at erkjendte sig om, hvormange Lensmænd der havde haft Gjorsløv fra Biskop

GJORSLÖV

i Sjælland, opført ved Aar 1400.

Oluf Mortensens Tid. Degnen indberetter i Aaret 1552 at han havde truffet paa en Mand i Barpelev, som Biskop Oluf Mortensen fermede*) i Roskilde Domkirke, og denne havde givet ham Underretning om alle dem, der havde Gjorsløv i Befaling i den omspurgte Tid, nemlig Folmer Jepsen (1474), Laurids Knob (1480), Søren Daa, Morgenn, Tetz Rosenggaard, der var gift med Biskop Lage Urnes Søster og var død 1519, Niels Vincentius Lunge, den Forriges Svigersøn, indtil 1523; derefter Mester Laurids Olsen, Biskoppens Officialis og senere hans Kantaler, der havde lenet to Gange, Hr. Knud Rud, ligeledes to Gange, Jørgen Rosenggaard, Biskop Lage Urnes Søstersøn, Aar 1529, da Hr. Anders Bille til Søholm klager over at Jørgen paa Gjorsløv med nogle af Slottets Folk om Natten havde forsøgt paa at myrde een af hans Bønder i Klippinge; derefter Arved Jensen (Ulfstænd), Knud Ebbejen (Ulfeld) 1530, i hvis Tid Reformationen indførtes i Aaret 1536 og alle Biskoppernes Eie-domme inddroges. Ved denne Leilighed fik Knud Ebbejen et nyt Lensbrev, dog samme Aar forlevede Kongen Gjorsløv til sin Fodermarsk Børge Trolle, og Aaret efter til Peder Svave, hvem Kongen 1540 med Rigsraadets Samtykke skænkede Gaard og Gods til Belønning for hans Tjenester i Betragtning af at han, som Fremmed, ingen Eiendomme havde her i Landet; han forpligtede sig derimod til at blive her i Riget sin Livstid, ifald han giste sig at tage en danst adelig Jomfru til Hægte og aldrig at sælge eller pantsætte Gjorsløv uden til Kongen eller danske Riddermændsmænd.

Til Gjorsløv hørte da foruden Hovedgaarden og Byen af samme Navn, — hvis Beboere vare Ugedagstjehere og ingen Landgilde svarede, men gjorde dagligt Hovet til Gaarden, — 84 Bøndergaarde, hvoraf dog de 10 laae øde, samt dertil 9 øde Jorder, nemlig 6 Gaarde i Holtug, 3 Gaarde og 2 øde Gaarde i Eigersløv, 2 Gaarde i Høierup, 7 Gaarde og 1 øde Jord i Lilleheddinge, 1 Gaard i Frøsløv, 1 Gaard i Arnoie, 1 Gaard i Seinhuus, 6 Gaarde og 4 øde Gaarde i Barpelev, 4 Gaarde og 3 øde Jorder i Klippinge, 2 Gaarde i Faurebo (Faurby i Faxø Sogn), 2 Gaarde i Bibede, 3 Gaarde i Totterup (Rosendal), ialt foruden Hovedgaarden og Byen Gjorsløv 38 byggede 6 øde Gaarde og 4 øde Jorder, hvilket synes at have udgjort det hele Len i Biskoppernes Tid; endvidere 29 Gaarde, 4 øde Gaarde og 3 øde Jorder i Magleby, som var alt Kronens Gods i denne By; Landgilden af Bønder-

godset var 666 Td. 3½ Sk. Byg, 85 Mk. 11¼ Sk. (omtrent 114 Td. Byg), samt 23½ Td. Havre Gjesteri, saa at det Hele har udgjort henved 800 Td. Byg.

Peder Svave var født i Pommern og studerede først i Leipzig, siden i Wittenberg, hvor han blev een af Luthers ivrigste Disciple, som 1521 fulgte ham til Rigsdagen i Worms. Derefter drog han hjem til Pommern, hvor han slittigen skal have udbredt den nye Lære(?), blev 1522 eller 1523 antaget af Hertug Frederik af Holsteen som Raad, skrev efter dennes Thronbestigelse flere Skrifter imod den fordrevne Christian den Anden, blev Diaconus i Roskilde og Hofmester hos den unge Prinds Hans, hvortil mærkeligt nok de catholske Biskopper udnævnte ham 1533 efter Kongens Død; Aaret efter flygtede han under Grevens Feide med Prindsen fra Nyborg, som trueedes af Grev Christoffers Folk, til Sønderborg. Christian den Tredie beholdt Peder Svave som holstensk Raad og kalder ham derfor i Gavebrevet paa Gjorsløv „vor tro Mand og Raad“, men dansk Rigsraad blev han aldrig. Han blev i Aarene 1540—44 brugt til endeel Gesandtskaber i Tydskland og Frankrig, opholdt sin Forpligtelse med Hensyn til Hættekabet ved at gifte sig med Jomfru Elsebe Skave og døde 1552. Hans Enke forbød sine Tjenere i Magleby Sogn at lade male paa Magleby Mølle, som tilhørte Kirken, under Straf af en Dre saa god som 4 Dl.; ellers maatte de lade male hvor de vilde; da Møllen saaledes intet kunde faae at male, maatte den sælges. Peder Svaves eneste Datter Elsebe Svave blev gift med Vincents Juel til Hesiemed, der druknede 1579 under Bornholm; derefter tilfaldt Gjorsløv deres Søn Peder Juel og efter dennes barnløse Død 1612 hans Søster Elline Juel, som døde 1619 og var gift med Jens Bille til Breilevskloster og Valbygaard (nu Juellinge), der døde 1617 eller 1618; deres Søn, Vincents Bille, senere Oberstvagtmester og Landcommisarius i Sjælland samt Landsdommer paa Lolland og Falster, folgte Gjorsløv allerede 1630 til Just Høg, hvis Liv og Virksomhed fortjener en noget udførligere Dmtale.

Just Høg er født 1584 paa Bang i Bendshøvel, gif i Viborg Skole og reiste 1601 til Tydskland, for efter hiit Tids Skik at fuldende sine Studeringer ved derværende Universiteter. Hjemkommen derfra beredte han sig til større Reiser, opholdt sig fire Aar i Frankrig, drog til Italien, hvor han paa Hertugen af Florenz's Flaade gjorde Krigen med imod Tyrkerne, besøgte derefter Venedig, Constantinopel, Ægypten, Spanien, i hvilket sidste Land han opholdt sig i tre Aar, kom til England, netop som Christian den Fjerde var der, og drog i hans Følge hjem til sit Fædreland, efter 14 Aars Fravær-

*) Befrættede hans Daab.

GJORSLØV

i Sjælland, opført ved Aar 1400.

relse. Da Kongen i Aaret 1623 oprettede Sorø Academi, faldt hans Valg til den vigtige Post som Academiets Hofmester paa Just Høg, hvis Færdighed i næsten alle europæiske Sprog og øvrige Egenskaber gjorde ham fortrinligt skikket til denne Post, som han bestyrede udmærket vel i 17 Aar, og forstod fra alle Europas Lande at skaffe fortjente Lærde did, saa at den Berømmelse; Sorø dengang nød, vistnok især maa tilskrives ham. Iøvrigt var det ikke noget let Arbejde, at holde Fred blandt disse lærde og pirrelige Herrer, af hvilke een maatte afstediges, fordi han truede med at kaste Hofmesteren en Tallerken i Hovedet. Dette var Hr. Christian Mathisen, en Diithmarsker, som havde været theologisk Professor i Altorf og Superintendent i Syddithmarsken, samt siden 1630 theologisk Professor i Sorø. Han var engang ved Bordet i Disput med Hofmesteren om Bogstavet H, som denne paastod var blot en Aspiration, Professorens derimod et Bogstav, hvilket han søgte at bevise ved det Indfald, at Hofmesteren, isald han nægtede dette, maatte finde sig i at kaldes Just Dg istedetfor Just Høg; hvad denne svarede vides ikke, men Professorens tog tilsidst en Tallerken, og det oveni kjøbet en Tintallerken, hvilken han truede med at kaste Hofmesteren i Hovedet.

Just Høg blev 1627 Rigsråd, 1634 Ridder af Elefanten, 1640 forløvet fra sin Post som Hofmester i Sorø og i det Sted Rigens Kantøler og Lensmand paa Kallsø, 1643 tilligemed fire andre Gesandter og et Følge paa 100 Personer sendt som Mægler til Fredsværket i Dsnabrück, hvilket imidlertid — ved de Danstes af Kongen befalede Partiskhed imod Sverrig, som man intet Land vilde tilstaae i Tydskland, — havde Torstensons Indfald i Jylland og en meget uheldig Krig til Følge, der endte med Freden i Brønsebro 1645, hvilken Hr. Just Høg var med at afflutte, den første Fred i 300 Aar, hvori Danmark maatte afftaae Land, og en Forløber for sørgelige Begivenheder, som aldrig forvinderes. Aaret efter denne Fred døde Hr. Just Høg og blev begravet i Sorø.

1623 eiede Just Høg Ry i Jylland, som han formodentlig folgte for at kjøbe Gjorsløv; 1628 giftede han sig med Anna Lunge, en Datter af den tappre Marck Hr. Jørgen Lunge. Gjorsløv forbedrede Hr. Just Høg betydeligt, afbrød nogle af de 10 smaa Gaarde, hvoraf Byen Gjorsløv endnu bestod, og lagde deres Jorder under Hovedgaarden, tilbyttede sig af Kronen 1633—34 7 Gaarde og Herligheden i 3 Kirkegaarde i Holtug, Raaby, Klippinge, Stersløv og Tommestrup, opførte 1638 af Grundmuur den nordre Længe og Laden paa Gjorsløv, hvor hans Navn endnu findes. 1634 stod han

i Underhandlinger med sin Nabo Mogens Gyldenstjerne om dennes Gaard Søholm for 60 Rdl. for hver Lønde Hartkorn af Hovedgaarden og 50 Rdl. for hver Td. Hartkorn af Bøndergodset, men der blev intet af, da han tilbød Strøgods i Slaane istedetfor, hvormed Mogens Gyldenstjerne ei vilde lade sig nøie, og selv ikke kunde kjøbe Gjorsløv, hvilket blev ham tilbudt.

Efter Hr. Just Høgs Død tilfaldt Gjorsløv hans tvende Sønner, Stygge Høg, Landsdommer i Holland, og Just Høg, Kammerherre, hvilke Brødre folgte Gaard og Gods til en Hollænder ved Navn Joachim Irgens, der 1657 var Skriver eller Forvalter paa Kronens Gods Westervigkloster i Ly, under Krigen ved sine Forbindelser i Holland forstrakte Regjeringen Penge og derfor 1661 fik sig udlagt samme Westervigkloster med tilliggende Gods, samt 1674 blev adlet med Navnet Joachim Irgens von Westervig. Han lod Resten af Gjorsløv By afbryde og dens Jorder lægge under Hovedgaarden. Ved hans Død i Aaret 1678 maa Gjorsløv rimeligviis ved Indførsel være tilfaldet de Schardineller i Amsterdam, som samme Aar folgte den til Dronning Charlotte Amalia for 40,000 Rdl.. Dronningen forenede dermed Søholm, Grifstrup og Bemmetofte, samt anlagde Hovedgaarden Højstrup af den gamle Hovedgaard Frøsløvsgaard og 4 Bøndergaarde. Angaaende den Maade, hvorpaa Dronningen kom i Besiddelse af de tre første Godser, som endnu høre sammen den Dag i Dag, har Pastor Brasch paa Bemmetofte af det derværende Archiv velvilligen meddeelt os nedenstaaende Uddrag af en

„Allerunderdanigst Forklaring over Hendes Majestet sal. og høil. Huf. Enkes „dronning Charlotte Amalias efterladte Eiendomme.“

forfattet af Borthuus.

Kjøbenhavn d. 10 Mai 1714.

Deraf:

1. om Gjorsløv Gaard og Gods: „Samme er kjøbt af de Schardineller i Amsterdam for 40,000 Rdl.; og er bemeldte Schardinellers Transport til Hendes Majestet af Dato 31 December 1678 efter en Indførsel og Højeste Rets Dom.

Borgegaardens Bygninger bestaae af 2 Længer Grundmuur af Klint- og Mursteen, hvoraf den ene er Herstæbets Residense, den anden beboer Jorpagteren, desforuden 2 Længer, hvorved Gaarden er indeluffet. Ladegaardens Bygninger bestaae af 4 Længer, hvoraf de tvende, som ere den store Lade og Fæhuset, ere Grundmur, Resten Bindingsværk. Til Gaarden faaes 100 Tdr. Rug, 164 Tdr. Byg og 190 Tdr. Havre, og

GJORSLÖV

i Sjælland, opført ved Aar 1400.

ved Gaarden forefindes af Besætning 61 Køer, 21 Dier, 2 Tyre, 32 Faar og Lam, 34 Sviin og Grise; 100 hele Gaarde eller Plove gjøre Hoveri til samme. Gaarden har fornødne Herligheder af alle Slags, undtagen Lørveffjær og Fiskeri, hvoraf den ikke har videre end en Part i Søholms Sø og Strandfiskeriet; ellers ere Skovene ifkuns smaa, og bestaaer den bedste Skov af Bøgeskov.

2. om Søholm Gaard og Gods: Samme er kjøbt af sal. Herr Geheimeraad Schinckel for 22,000 Rixdaler in Specie, som da er beregnet til 22,880 Rdlr.. Bemeldte Herr Geheimeraad Schinckels Kjøbecontract og Skjøde til Hendes Majestet er af Dato 11 Februar 1680. Borgegaardens Bygninger bestaaer af 4 Længer af Klintsteen, men deraf er ifkun den ene, som Forpagteren beboer, ret istand. Ladegaardens Bygninger bestaae af 3 Længer, hvoraf den ene er af Klintsteen, de to andre af Bindingsværk. Til Gaarden saaes 65 Tdr. Rug, 108 Tdr. Byg, 80 à 100 Tdr. Havre, og ved Gaarden forefindes en Besætning af 80 Køer; 65½ hele Gaarde eller Plove gjøre Hoveri til samme. Den har sine fornødne Herligheder af alle Slags, undtagen Lørveffjær, men Skovene ere ellers kun smaa.

Gjorsløv og Søholm ere forpagtede under Tret til en Mand, navnlig Jacob Fabricius, paa 6 Aar fra 1 Mai 1710 til 1 Mai 1716 for 3000 Rdlr. Croner aarlig.

3. om Griksstrup: Samme er kjøbt af Mag. Jacob Koesod for 2000 Rdlr. og er Kjøbecontract og Skjøde af 30 Mai 1689. Borgegaardens Bygninger bestaae af 4 smaa Længer som ere af ordinaire Bindingsværk, hvoraf den ene Længe er Hestestalden. Ladegaardens Bygninger bestaae af 3 Længer, ligesaa ordinaire Bindingsværk. Til Gaarden saaes 22 Tdr. Rug, 24 Tdr. Byg, 30 à 40 Tdr. Havre; paa Gaarden holdes et Stutteri af 14 Hopper, 6 Hingstfoler fra 3 til 1 Aar, 20 Høstfoler fra 4 til 1 Aar, og 2 Materialhopper; 22½ hele Gaarde eller Plove gjøre Hoveri til den. Der svares af Gaarden 4 Tdr. Byg til Præsten i Storeheddinge, og desuden til samme af den nedbrudte Seenuus Gaard 2 Rdlr. i Penge, 1 Td. Rug, 2 Tdr. Byg, 1 Td. Græs; desforuden betales alle Kongel. Statter af bemeldte Seenuus Gaard, som bestaaer af 7 Tdr. 6 Skpr. 2 Alb. Hartkorn. Griksstrup er forpagtet til Stutmesteren Peder Jensen i 3 Aar fra 1 Mai 1713 til 1 Mai 1716 for 500 Rdlr. aarlig, hvilke godtgjøres ham i den med ham om Stutteriet sluttede Contract. Denne Gaard

har ingen Herligheder, undtagen et lille Stykke Skov kaldet „Seenuus Skov“; Markerne ligge i Fælled med Storeheddinge Byes Marker, og den har kun en liden Mark for sig selv; for Stutteriets Skuld ere 2 smaa Skove, kaldede „Kongstoven“ og „Skjæppelund“, lagte fra Gjorsløv og Søholm til den.

Dronningen besøgte ofte Gjorsløv, som hun beholdt til sin Død i Aaret 1714, da det tilligemed Søholm og Griksstrup tilfaldt hendes Datter, Prindsesse Sophie Hedevig, som 1718 folgte det til Kong Frederik den Fjerde, der lod Bygningen forbedre og Godsset indrette til et Rytterdistrikt for 5 Compagnier; Griksstrup blev afbrudt og udlagt til Bøndergaard. Christian den Sjette bortforpagtede 1733 Gaardene og folgte 1743 alle tre Godser ved Auction til Kammerraad Christian Lintrup, som 1756 blev adlet med Navnet Lindencrone og senere gjort til Etatsraad. Han fik en Nedsættelse af 300 Tdr. i Godsernes Hartkorn, der befandtes meget for høit ansat, gav i Aarene 1766—67 Bønderne frie for Hoveri og gav dem 1769—72 Arvefæste over deres Gaarde uden nogen Betaling og uden Forhøielse i deres gamle Landgilde samt mod en Erstatning for Hovertet af ifkun 9 Mk. pr. Td. Hartkorn; som Recognition ved Forandring af Eier bestemtes 6 Rdl. for hver Gaard. 1763 vare Godserne med kongl. Bevilling blevne oprettede til Stamhuus, ialt 2,668 Tdr. Hartkorn, nemlig Gjorsløv 1403 Tdr., Søholm 871 Tdr. og Griksstrup 394 Tdr. Etatsraaden døde 1772, hvorefter Stamhuset tilfaldt Sønnen, Etatsraad, siden Kammerherre, Johan Frederik de Lindencrone. Faderens betydelige Gave til Bønderne kom imidlertid meget for tidlig; deres Velstand astog Aar for Aar, hvorover Kammerherren blev fjed af Eiendommene og 1771 erholdt Tilladelse til at sælge Stamhuset, som Faderen havde tareret til 140,000 Rdl., imod at der oprettedes en Fideicommisscapital paa 100,000 Rdl. 1793 kjøbte Justitsraad, siden Etatsraad, Jacob Brønnum Scavenius alle tre Godser for 200,000 Rdlr.; Restanterne af Statter og Afgifter paa Bøndergodset udgjorde da over 40,000 Rdl. Bøndergaardene bleve ofte folgte for en Priis, der ikke kunde anses for andet end nominal; mange hjemfaldt for Restanter til Herskabet og bleve atter forvandlede til Fæstegods. Det, der især manglede, for at Bønderne kunde komme paa Fode, var Udskiftning af Fælledsskabet, hvilket var dobbelt nødvendigt i en Egn, hvor Byerne gierne vare meget store, saaledes som Strøby, der har 50 Gaarde. Dette vidtløftige Arbeide tog den nye Eier strax fat paa og fuldendte det i

GJØRSLØV

i Sjælland, opført ved Aar 1400.

omtrent 10 Aar. Skovene havde hidtil ligget til Græsning, deels for Bønderne, deels for Forpagterne af Hovedgaardene; de bleve nu indbegnede og fuldkomment fredede, hvilket ikke kunde ske uden at nogle Bøndergaarde bleve nedlagte, hvis Hartkorn blev overført paa Skoven. Etatsraadens tredie Hovedbestræbelse gik ud paa at bringe Orden i Udfibningen af Kridt fra Stevns Klint, saavel som i Tilfsjæringen af Bygningssteen, de saakaldte Kridtsteen, hvilket lykkedes med megen Umage. Denne Klint er derved bleven en overordentlig vigtig Indtægt for Eieren og en Hovednæring for de talrige Husmænd og Indfiddere, som boe i de nærmeste Byer. Godserne bestode 1806 af følgende Dele.

Gjorsløv fri Hovedgaardstact Ager og Eng 201 Td. 2 Skp. 2 Fdk. = 11b.
 Skovskjuld . . . . . 3 — 5 — — — —

Kirker og Kirketiender:

Magleby Kirke matriculeret for 56 — 2 — — — —
 Holtug dito . . . . . 40 — 2 — — — —
 Bøndergods Ager og Eng . . . . . 1110 — 4 — 2 — 2 $\frac{3}{8}$ —

Summa 1412 Td. = Skp. = Fdk. 2 $\frac{3}{8}$ 11b.

Søholm Ager og Eng . . . . . 150 Td. 2 Skp. = Fdk. 1 11b.
 Skovskjuld . . . . . 2 — — — — 2 —
 Møllekjuld . . . . . 2 — 7 — — — —

Kirker og Tiender:

Strøby Kirke . . . . . 50 — 4 — — — —
 Børpeløse dito . . . . . 15 — 4 — — — —
 Bøndergods Ager og Eng . . . . . 649 — 6 — 2 — 1 $\frac{3}{8}$ —

Summa 870 Td. 7 Skp. 3 Fdk. 1 $\frac{3}{8}$ 11b.

Griffstrup Ager og Eng . . . . . 32 Td. 7 Skp. = Fdk. = 11b.
 Skovskjuld . . . . . 1 — — — — —

Contr. Hartk. under Hovedgaarden

Ager og Eng . . . . . 7 — 6 — — — 3 —

Kirker og Tiender: Høierup Kirke . . 15 — 4 — — — —

Endeel af Storeheddinge

Sogns Kongetiende . . . . . 52 — — — — —

Bøndergods Ager og Eng . . . . . 285 — 2 — — — —

Summa 394 Td. 3 Skp. = Fdk. 3 11b.

Salt for alle tre Godser Hartkorn af alle Slags 2677 Td. 3 Skp. 1 11b.

Etatsraad Scavenius var født i Stagen, hvor hans Fader Peder Brønnum var Kjøbmand; han gik i Alsborg Latinskole og fik i sit Testimonium derfra til Universitetet i Aaret 1770 først Navnet Scavenius eller Skavbo, hvilket han forinden sin Død havde skaffet saa stor Anseelse. Efter i nogle Aar at have været Voluntair i Rentekammeret, traadte han 1776 som Assistent i det ostindiske Compagnies Tjeneste i Ostindien, blev snart Factor og levede i 15 Aar i Bengalen, i hvilken Tid han erhvervede sig en meget betydelig Formue og dog saa vel forstod at varetage Compagniets Interesser, at dette ved hans Hjemkomst i Aaret 1792 belønnede ham med en Medaille. 1793 kjøbte han Gjorsløv, Søholm og Griffstrup, 1798 Klintholm paa Møn, og viste sig, som vi have seet, ligesaa duelig som Godseier i at afhjælpe de Mangler, under hvilke hans Eiendomme leed, som han havde viist sig stiftet til at være Factor. Han var tillige en Mand med stor Interesje for Videnskaberne, kjøbte strax efter sin Hjemkomst det berømte Bandalinske Bibliothek, der især var rigt paa fædrelandiske Skrifter, men uheldigviis stod opstillet paa Christiansborg Slot og 1794 opbrændte med dette; siden kjøbte han et andet stort Bibliothek, som havde tilhørt Notarius Publicus Justitsraad Schmidt, hvilket han mistede 1807 ved Bombardementet. 1811 blev han Etatsraad. At hans usædvanlig lyse Blik ogsaa i andre Retninger saae videre end de fleste Andre viste han ved 1815 at udsætte tvende Præmier for de bedste Undersøgelser om det danske Spøgs Grændser, Skjæbne og mulige Gjenindsættelse i sine gamle Retligheder i Hertugdømmet Slesvig og saaledes at henlede Opmærksomheden paa et Punkt, der siden er blevet af saa stor Vigtighed og vissefælgelig ikke igjen vil blive glemt af de Danske; de tvende ypperlige Afhandlinger af Werlauff og Duxen vandt den udsatte Priis og ville altid beholde en betydelig Plads i den danske Litteratur. 1820 døde Etatsraaden paa Gjorsløv og efterfulgtes 1825 af sin Enke, Karine L. Debes, som allerede kort efter Mandens Død havde stiftet med sine Børn. Den ældste Søn, nuværende Kammerherre Peter Brønnum Scavenius, overtog Gjorsløv med underliggende Godser, uden Tvivl omtrent for den samme Sum, hvormed Faderen havde betalt dem 1793, nemlig 200,000 Rbdl. og tilkjøbte senere Klintholm, som var tilfaldet Broderen. Han byggede videre paa den af Faderen lagte Grundvold og har især bragt Hovedgaardene og Klinten til en Høide, hvorom man tidligere neppe har gjort sig nogen Forestilling. I Skovene er der foretaget anseelige Plantninger og Besaaninger, hvilket betydeligt har forøget Skovarealet. Paa selve Hovedgaardene ere flere nye Bygninger opførte og Haven meget forfskønnet, saa at den

GJØRSLÖV

i Sjælland, opført ved Aar 1400.

opfylder alle de Forbringere, man paa en faa anseelig Eiendom nu tilbids er vant til at gjøre. 1843 blev Kammerherren optagen i den danske Adelsstand.

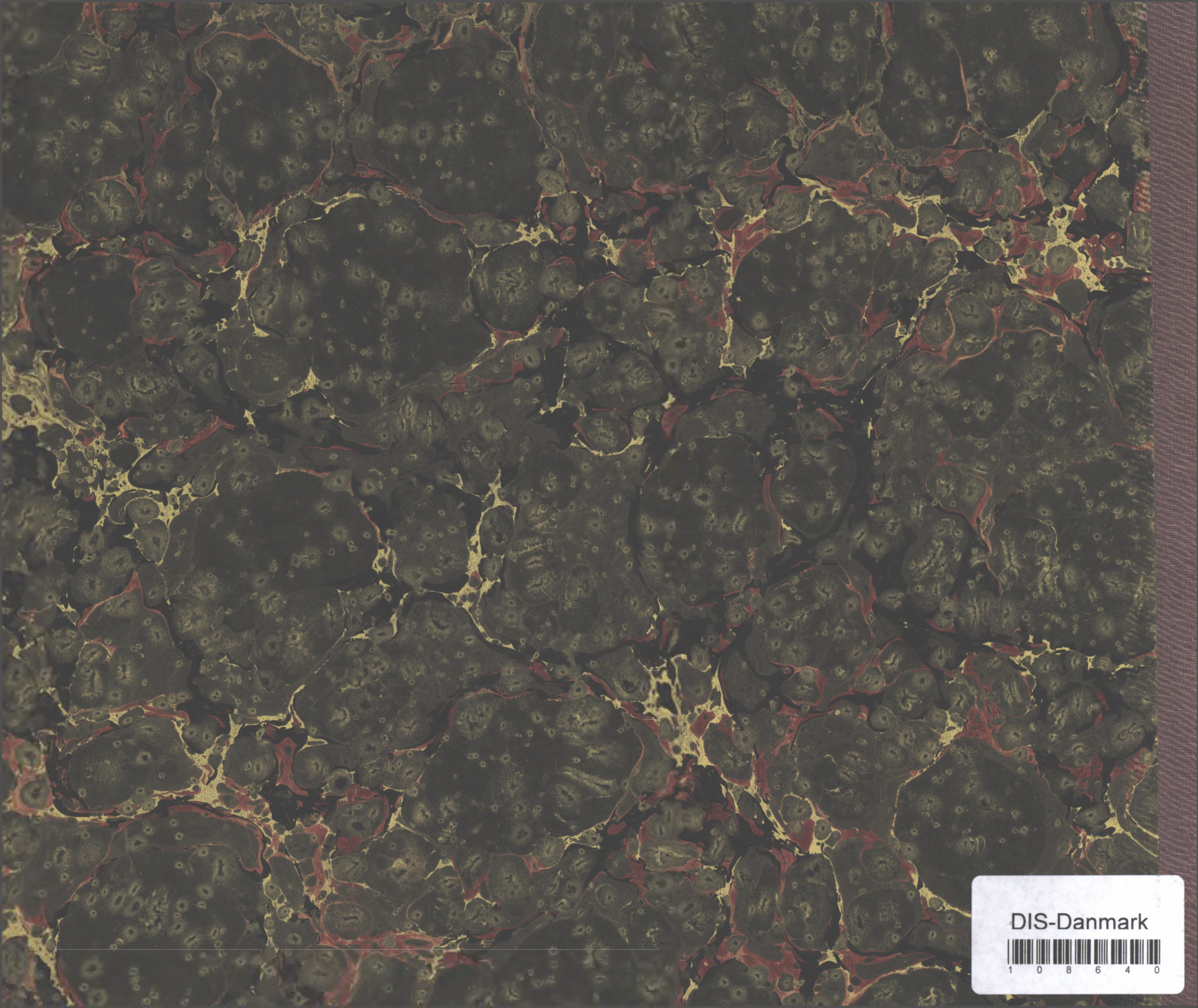
Gudsernes samlede Hartkorn udgjorde indtil for faa Aar siden efter den nye Matrikel 294 Td. 2 Skp. frit Ager og Engs, 5 Td. 5 Skp. 2 Fd. Skovskylde, 1811 Td. 5 Skp. ufrit Ager og Engs, samt 48 Td. 6 Skp. Skovskylde Hartkorn, hvoraf Gjørsløv Hovedgaard alene 143 Td. frit Ager og Engs Hartkorn med et Areal af 1000 Td. Land; det samlede Skovareal udgjør 1400 Td. Land. Tienderne, der for største Delen ere fast accorderede, ere matriculerede for 230 Td. Hartkorn med tiendeydende 1850 Td., nemlig Strøby, Varpeløv, Magleby, Holtug og Høierup Sognes Kirketiender samt Kongetienden af Sto-

rehebbinge Landsogn. Af Bøndergodsset ere i de senere Aar endel Gaarde bort- fulgte.

Hovedgaardenes Forpagtningsafgift er nu 6600 Rbdl. af Gjørsløv og 3800 Rbdl. af Søholm; Griskrup Jorder ere deels bortleiede til Beboerne af Storehebbinge, deels henlagte til andre Gaarde; naar hertil lægges at de to først nævnte Gaarde nu drives uden alt Hoveri, 1714 med fuldstændigt og aldeles vilkaarligt Hoveri, og at Forpagteren dengang havde Græsningsret for Kreaturerne i alle Gaardens Skove, medens Afgiften af begge Gaardene vare 3000 Rdl. Courant eller nu omtrent 5000 Rbdl., vil man faae et Begreb om, hvorledes den stigende Cultur har forøget Productionen.

DIS-Danmark

1 0 8 6 4 0